

vil komme til at bringe helt overraskende rige resultater inden for denne vigtige del af historien.

Paul G. Ørberg.

Afhandlinger om arkiver ved Rigsarkivets 75-års jubilæum 1964. Udg. af Rigsarkivet, 1964. 322 s.

I marts 1964 var det 75 år siden, vi fik den arkivlov, der skabte det moderne danske arkivvæsen ved at sammensmelte Gehejmearkivet og Kongerigets arkiv, samtidig med at tre landsarkiver oprettedes. Det var en begivenhed af stor betydning for dansk historieforskning, og jubilæet er af Rigsarkivet blevet fejret med en række afhandlinger om nogle af de arkivalier, som ligger i de danske arkiver, og om arkivfolk, der har taget sig af disse arkiver.

Afhandlingerne er skrevet af arkivarer ved Rigsarkivet og landsarkiverne. Det vil føre for vidt her at opregne bidragerne og referere de enkelte artikler. Men det skal understreges, at alle benyttede af vore arkiver må have opmærksomheden henvendt på denne bog. I den vil de finde oplysninger, som vil være dem til nytte, når de skal finde eller udnytte arkivalier ved historiske studier.

Et aktuelt og praktisk sigte har samlingens sidste bidrag af Ib Damgaard Petersen. Han har foretaget en statistisk analyse af publikums besøg på Rigsarkivets læsesal og tegner med lune et portræt af gennemsnitsbenytteren. Desuden kan han drage en ganske vigtig konklusion af sin undersøgelse.

Det viser sig nemlig, at næsten 75 pct. af det samlede antal ekspeditioner på læsesalen omfatter arkivalier, som typisk anvendes ved genealogiske undersøgelser: folketællinger, lægdsruller og kirkebogsfilm. Det indebærer bl. a. et meget stort slid på disse grupper af arkivalier, som man effektivt kunne afhjælpe, samtidig med at

man aflastede personalet væsentligt, hvis man anbragte film af alle folketællinger og lægdsruller sammen med kirkebogsfilmene på åbne selvbetjeningshylder i en sal med 15 læseapparater under opsyn af en kyndig registrator med kendskab til genealogi.

På Rigsarkivet er der ikke plads til et sådant arrangement. Damgaard Petersen foreslår derfor afdelingen oprettet på det nye landsarkiv for Sjælland. Landets øvrige arkiver kunne få kopier af filmene og af et eventuelt genealogisk centralkartotek, så den genealogisk interesserede overalt i landet ville finde et ideelt udgangspunkt for sine studier. En tanke med perspektiv!

H. P. Clausen.

Forskellige Arkiver (X-arkiver). Arkivregistraturer I. Udgivet af Landsarkivet for Nørrejylland (1964). 308 s.

Landsarkiverne udnyttes vel først og fremmest af slægtshistorikere og til snævrere lokalhistoriske studier. De indeholder imidlertid adskilligt, ofte upåagtet kildestof af betydeligt videre historisk interesse. I det nørrejyske landsarkiv ligger et antal mindre arkiver, efter deres registrering kaldet X-arkiver, af både offentlig og privat oprindelse, som nok fortjener at kendes.

Udnyttelsen er nu blevet lettet betydeligt ved, at landsarkivet har udsendt en registratur over dem. Det er første bind i en række af registraturer, man påtænker at udsende over arkivets bestand. Initiativet fortjener påskønnelse også på den måde, man bedst kan påskønne et arkiv: ved at benytte dets arkivalier.

De registrerede arkiver er af vidt forskellig art. Der er kommunale arkiver, som er opstået ved, at flere kommuner har samarbejdet om bestemte ting med det resultat, at akterne ikke har kunnet placeres i de enkelte kommuners arkiver. Der er statslige arkiver vedrørende valg,

valgbestyrelser, kommissioner o. s. v. Og der er private arkiver, ofte af økonomisk indhold, samt foreningsarkiver helt ned til regnskaber for Viborg katedralskoles cykleklub 1891-93. De koncessionerede selskabers arkiver, det vil bl. a. sige privatbanernes arkiver, er af praktiske grunde udskudt til et tillæg, som senere vil blive udsendt.

Af særlig interesse er arkiverne fra de tyske flygtningelejre og andre arkiver fra besættelsesårene. Der er bl. a. det tyske sikkerhedspolitis arkiver fra Ålborg med forhørsrapporter, og

der er telegram- og fjernskriverprotokoller fra radiostationen ved general Lindemanns hovedkvarter. Desuden findes arkiver fra den jyske modstandsbevægelse. Man bør dog være opmærksom på, at der kan være særlige regler for disse arkivers tilgængelighed.

Registraturen er udarbejdet af arkivar Poul Rasmussen, der med forbilledlig omhu og - som det synes - med streng konsekvens har gennemført ordningen. Bogen fås ved henvendelse til Landsarkivet i Viborg.

H. P. Clausen.